

PAPER DETAILS

TITLE: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GİRİSİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN BEYİN BASKINLIK
ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. İŞLETME BÖLÜMÜ ÖRNEĞİ

AUTHORS: Erkan Turan DEMİREL,Mehmet TIKICI

PAGES: 221-253

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/70190>

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN BEYİN
BASKINLIK ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ:
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. İŞLETME BÖLÜMÜ ÖRNEĞİ**

EVALUATION OF ENTREPRENEURSHIP CHARACTERISTICS OF UNIVERSITY STUDENTS
USING BRAIN DOMINANCE ANALYSIS: EXAMPLE OF INONU UNIVERSITY, FACULTY OF
ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES, THE DEPARTMENT OF BUSINESS
ADMINISTRATION

Öğr. Gör. Dr. Erkan T. DEMİREL
Fırat Üniversitesi Sivrice MYO – ELAZIĞ
edemirel@firat.edu.tr

Prof. Dr. Mehmet TİKİCİ
İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F. – MALATYA
mtikici@inonu.edu.tr

Öz

Çalışmada, üniversite öğrencilerinin girişimcilik özellikleri, beyin baskınlık analizi değerleri ile birlikte ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Öncelikli olarak; “girişimcilik özelliklerinin beyin baskın olan yönü açısından açıklanabilir olup olmadığını yani girişimcilik özellikleri ile beyin baskın olan tarafı arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak” amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü öğrencileri üzerinde bir anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin sağ beyin fonksiyonlarının sol beyin fonksiyonlarından güçlü olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, “girişimcilik özelliklerinin oluşmasında ve gelişmesinde sağ beyin fonksiyonlarının sol beyin fonksiyonlarına göre daha etkili olduğu” görüşünü destekler nitelikte bulgulara erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Beyin Baskınlık Analizi, İşletme Bölümü, Üniversite öğrencileri

Abstract

In the present study, the entrepreneurship characteristics of university students were analyzed and evaluated using a brain dominance analysis. The objective of the study was to determine whether entrepreneurship characteristics can be explained with the dominant part of the brain. A questionnaire was administered to Business Administration students enrolled at Inonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences. The study found that right brain functions of the students were more powerful than left brain functions. The findings were consistent with the following view: “In the formation and development of entrepreneurial characteristics, right brain functions are more effective than left brain functions”.

Key Words: Entrepreneurship, Brain Dominance Analysis, Department of Business Administration, University Students

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada baş döndürücü bir hızla ilerleme kaydeden teknoloji ile acımasızca hüküm süren rekabet ortamına uyum gösterebilmek ve avantajlı bir şekilde ayakta kalabilmek, ekonomik gelişmişliğin derecesine bağlıdır. Bu anlamda, ekonomileri ayakta tutan dinamik unsurlardan birisi de; girişimcilerdir. Fırsat ve yenilik kovalayan, imkân bulduklarında riskleri de hesap ederek üretim amacıyla üretim faktörlerini birleştiren bu dinamik bireyler ne kadar fazla ise, toplumun gelişmişlik seviyesi de o kadar yüksektir. Gelişmekte olan ve nüfusunun önemli bir parçasını gençlerin oluşturduğu ülkemizde gençlerin girişimcilik eğilimlerinin hangi yönde olduğunun bilinmesi; gelişme vizyonumuzla ilgili önemli bir açılım sağlayacaktır. Gelişmekte olan diğer ülkelere oranla girişimcilik potansiyelinin daha yüksek olduğu açık olan toplumumuzda, her ferdin olduğu gibi üniversite öğrencilerinin de iş dünyasına adım atmaya istekli birer girişimci aday olarak görülmeleri gerekmektedir. Gelişme yolunda, enerjilerine şiddetle ihtiyaç duyulan gençlerin girişimcilik eğilimleri ne kadar yüksek olursa büyüme ve çağı yakalama hatta geçme konusundaki başarı düzeyi de o kadar yüksek olacaktır. Girişimciler arasındaki genç nüfus oranı arttıkça ülkenin sermaye ve teknoloji birikimi ile gelişmişlik düzeyi de doğru orantılı olarak artacaktır.

Girişimcilik alanına bilimin şimdiye kadar yaptığı katkılar incelendiğinde, 1980'lerden itibaren giderek artan şekilde konu ile ilgili araştırmaların yapıldığı göze çarpmaktadır. “Bilgi Çağı” ’nın ve dolayısıyla küreselleşmenin de etkileri ile bu eğilimin ilerleyen dönemlerde de süreceği beklenmektedir. Girişimciliğin sahip olduğu stratejik önem nedeniyle, “girişimciliği konu edinen araştırmaların yapılmasında bilim adına pratik yarar olduğu”, kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Bu bakış açısıyla konuya yaklaşıldığında; “potansiyel girişimci aday olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin incelenmesine yönelik araştırmaların; gelecekte adım atacakları iş dünyası ile ilgili planlarının oluşturulmasında, girişimcilikle ilgili bilimsel bilgiye sahip olmalarının sağlanmasında ve girişimciliğe yönelmeleri için cesaretlendirilmelerinde açılımlar sağlayabileceği” düşünülmektedir.

Bu çalışma, yukarıda açıklanan görüşler doğrultusunda “girişimcilik eğilimi” ile “beyin baskınlık analizi değerleri” arasında bir ilişki olup olmadığı sorusundan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Çalışmada; gelişme, gelişmişlik, istihdam yaratma ve katma değer yaratma gibi alanlarda stratejik öneme sahip olduğu kabul edilen “girişimcilik eğilimi” üniversite öğrencileri açısından incelenmiştir. Bu amaçla; öğrencilerin “girişimcilik eğilimleri”, “beyin baskınlık analizi” ile birlikte değerlendirilmiştir. Söz konusu kavramlar ve aralarındaki

ilişkinin varlığı teorik olarak irdelendikten sonra uygulama ile desteklenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Girişimci kavramı literatüre, kapitalist üretim sürecine girilmesiyle birlikte girmiş ve zamanla bugünkü anlamını bulmuştur. Tarıma dayalı ve feodal yapıdan sanayi topluma geçilirken toplumun dinamiğini oluşturan önemli itici güçlerden biri de girişimci olmuştur. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile birlikte de hem ulusal hem de uluslararası alanda, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler düzeyinde daha önemli bir hale gelmiştir. Bugün itibarıyla, konu, ekonomik ve toplumsal boyutta pek çok sektör için önem arz etmektedir. Bu anlamda girişimciliğin bilgi toplumunun dominant unsurlarından biri olacağı açıktır (Mueller, 2000:52). İnsanlık varlığını daha çok bilgi toplumu sürecini besleyerek sürdürmektedir. Bilgi, ekonomiden siyasete temel bilimlerden uygulamalı bilimlere her alanda önemini arttırmaktadır. Temel bilimler matematik, fizik, kimya biyoloji, psikoloji ve sosyoloji olarak sıralanırken mühendislik, tıp, iktisat, işletme gibi uygulamalı bilimlere girişimcilik bilimi de eklenmektedir (Cansız, 2007:6-18).

Teknolojik gelişmenin ivmesini arttırmasında ve sermaye birikimi sağlanmasında girişimci faaliyetlerin önemi oldukça yüksektir. Girişimcilik, gelişmekte olan ekonomilerin büyümeleri için de, zaruri bir araç olarak görülmektedir (Zoltan, 2001:235-245). Girişimcilik, yani kendi işini ve istihdamını, kendi yaratmak süreci, çeşitli ekonomik yöntemlerle hem büyümeye hem de işsizliğin azaltılmasına yardımcı olmaktadır (Baptista, 2007:75-89). Bu düşünce, bugün için gelişmiş ekonomiler de dâhil olmak üzere küresel anlamda kabul görmektedir

Halk arasında “bir işi yapmak için harekete geçmek, kalkışmak, başlamak” girişim olarak tabir edilirken, böylesi bir durum içinde yer alan girişken kişi ise “girişimci” anlamına gelmektedir (Aytaç, 2007:101-120). “Girişimci kavramı” ve “Girişimcilik kavramı”; işletme, iktisat, sosyoloji gibi çeşitli disiplinlerin uzun zamandan beri kullandıkları kavramlardır. Girişimci ve girişimcilik kavramı, sosyal bilimlerin tüm alanlarında kalkınma ve gelişmeyi sağlayan bir güç olarak görülmektedir. Köken olarak Latince’de “*intare*” kelimesinden gelen “*girişimci*” kavramı, İngilizce’de “*enter (giriş)*” ve “*pre (ilk)*” kelime köklerinden gelmekte ve “*entrepreneur*” yani ilk girişen, başlayan anlamına gelmektedir (Erbatu, 2008:3-9). Girişimci kavramının ilk tanımı, 18. Yüzyılın başlarında Cantillon’un yaptığı tanımdır. Bu

tanımda, girişimcinin risk alma özelliğini vurgulamaktadır. Yani, “girişimcinin, henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretimin girdileri ile hizmetlerini alan ve üreten kişi” olduğunu ifade etmektedir. Buna göre girişimcilik için “risk alarak başarılı olmayı ummaktır” gibi bir tanım da yapılabilir (Tezer, internet:2008). Say ise Cantillon’un tanımını geliştirerek; “girişimcinin risk üstlenme kadar üretim faktörlerini örgütleme ve yönetme niteliklerine de sahip olması gerektiği” üzerinde durmuştur. Schumpeter’in bu bakış açılarını genişleten tanımında da, “girişimcinin yenilikçilik ve dinamiklik özellikleri ile ekonomik gelişmede insan kaynaklarının yapı taşı olduğu” belirtilmektedir (Tikici, 2009:5).

Schumpeter, “dinamik girişimci” kavramını da literatüre kazandırmıştır. Dinamik girişimci, “yeni tedarik kaynakları, yeni satış piyasaları, yeni ürünler, yeni süreçler ve organizasyon şekillerini uygulayarak eskiyi yeni ile ikâme eden, eskiyi terk edip daha etkin olacak yeni yolları ve yöntemleri devreye sokarak yaşayan kişidir. Bir diğer ifade ile “yıkıcı yaratıcıdır. Bu yönü ile ekonomik büyümenin en önemli aktörü haline gelmektedir (Müftüoğlu, 2004:6).” Yaratıcı yıkımda; bir yenilik, ikâme etkisi nedeniyle bir çok piyasanın daralmasına veya yok olmasına neden olmaktadır. Buna bağlı olarak da yeni piyasalar gelişerek farklı işletmeleri bünyesine çekmekte, bir sektör yok olurken diğeri doğup gelişmektedir. Örneğin, elektrik ampulünün icat edilmesi, evlerde ve sokak lambalarında gaz kullanımını ortadan kaldırmıştır. Ancak, gaz lambalarının ortadan kalkmasına rağmen, dünyada gaz kullanımına devam edilmektedir. Yani gaz piyasadan tasfiye olmamış, aksine kendini farklı alanlara yöneltmiştir (Özkul, 2007:343-366). Modern girişimci düşüncesinin babası olarak kabul edilen Schumpeter, girişimcileri sadece kurulu bir işletmenin başındakiler, yöneticiler ya da sanayiciler olarak görmemektedir. Ona göre girişimciler, üretim faktörlerinin yeni bileşimlerini başaran kişilerdir. Girişimcilerin iddiası, ekonomiye katkıda bulunabilecek yeni fikirleri bulup kullanmaktır. Schumpeter, girişimci davranışı harekete geçiren çeşitli alternatif bileşimlerin olduğunu kabul etmektedir. Bu alternatifleri ise; yeni ürün ve hizmetler, yeni üretim metotları, yeni pazarlar, yeni arz kaynakları ve yeni organizasyon biçimleri olarak ifade etmektedir (Cansız, 2007:6-18).

Günümüzde girişimci, geleneksel üretim faktörleri olan emek, sermaye ve doğanın yanında yer alan bir başka üretim faktörüdür (Akat, 2002:14). Bu durumda ise girişimci; insanları ihtiyaç duydukları ve talep edebilecekleri malları ve hizmetleri bulan, bunları üretmek için üretimin gerçekleşebilmesi için üretim faktörlerini en iyi koşullar altında bir araya getiren (Akat, 2002:14), yenilikçi, yaratıcı ve özgür bakış açısıyla üretime öncü olan, ekonomik gördüğü işe sermaye koyan ve risk alabilen (Dinçer, 2001:10) kişi olmaktadır.

Girişimci ve girişimcilik kavramları arasında kesin bir ayrım yapılamamaktadır. İki kavram birbirlerine çok benzemektedirler ancak aralarında küçük olarak tabir edilebilecek farklar bulunmaktadır. Girişimcilik kavramı ile ilgili tanımlar, çoğu zaman girişimci kavramından hareket edilerek yapılmaktadır. Genel olarak girişimcilik, çevresel etkilerin oluşturduğu fırsatlardan yararlanmak ya da yeni fırsatlar yaratmak amacıyla, ekonomik ürün ve hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, bunları örgütleme ve risk alma yeteneği ile ilişkilidir (Demircan, 2000:3). Girişimcilik; yeniliklere ve teknik değişimlere ön ayak olan ve bununla beraber ekonomik büyümeye katkı sağlayan (Schumpeter, internet:2008), dengesini arz ve talebin oluşturduğu (Kirzner, 1997:60-85), yeni bilginin ürüne ve hizmete dönüştürüldüğü bir süreçtir (Shane, 2000:217-226). Ölçülebilen bir değer ifade eden yenilikçi bir fikrin peşinde, risk almak, üretmek, uygulamak için bir süreç dâhilinde çalışmak (Turner, 2003:49) anlamına gelen girişimcilik; risk ve belirsizlik altında, kâr elde etme, büyüme amaçları ile yenilikçi ve ekonomik işletmeler kurulmasıdır (Dollinger, 1999:4). Girişimcilik; “bir fırsat algılama ve o fırsatı ele geçirmek için bir organizasyon yaratma faaliyetidir” (Çevik, 2006:4-15). Girişimcilik sürecinin önemli bir kaynağı olan yenilik gücünün kullanılması ile girişimsel süreçlerin etkinliğinin sağlanması ve ekonomik gelişme kaydedilmesi arasında güçlü bir ilişki vardır (Anokhin, 2009:465-476).

Girişimcilik; bulanık iş dünyasında belirli bir düzeni yaratmak amacıyla girdileri kullanma sanatı olarak da kabul edilmektedir. Bir başka ifade ile girişimcilik, “durumu idare etmekten ziyade bir sanattır ve hazırı kullanmaktan ziyade bulanık ortamdaki düzensizliğe düzen getirme cesaretini gösterebilmenin adıdır” (http://www.malatyaaktuel.com/inx/haber-8989-Kadinlarin_Uzerinde_Cam_Ortu_Var_.html, 22.02.2009). Hayatı kaliteli yaşamak bir sanatsa girişimcilikte bir sanat sayılmalıdır (Tezer, internet:2008). Girişimcilerin amaçlarından birinin “insan yaşamının kalitesini artırmaya çalışmak” olduğu gerçeği, bu kanıyı destekler niteliktedir. “Bir şeyi kendi iç yasalarına göre özgürce biçimlendirme yeteneği” şeklindeki sanat tanımının (TDK, internet:2009) girişimciliğin yenilikçi, yaratıcı, özgür ve cesur... bakış açısı ile örtüşmesi de girişimciliğin bir sanat olduğuna işaret olarak kabul edilmelidir.

Girişimcilik; öncelikle insan iradesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve bireylerin geçmiş bilgi birikimlerine göre oluşturdukları gönüllü bir insan davranışının neticesinde meydana gelmektedir (Minniti, 2000:25). Girişimcilik; pratikte olmayan bir şeyden bir vizyon yaratma ve oluşturma kabiliyetidir. Bu vizyon, hesaplı risk alma istekliliğini ve başarısızlık olasılığını azaltmak için mümkün olan her şeyi yapmayı içerir. Yaratıcı bir faaliyet olan girişimcilik, enerjinin bir girişim veya organizasyon başlatmaya harcanmasıdır. Girişimcilik,

girişimcinin kendi beceri ve yeteneğini tamamlamak için girişimci bir takım oluşturma kabiliyetini de kapsar. Girişimcilik, kaos ve çelişki ortamında fırsat yaratma becerisi, diğerlerinin sahip olduğu kaynakları bulma, bir araya getirme ve kontrol etme duygusudur (Erbatu, 2008:3-9). Girişimcilik süreci; kabiliyet, fikir sermaye ve bilginin birleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu birleştirme süreci ise riskli, belirsiz ve bazen de gelişigüzel olabilir fakat her zaman dinamiktir (Cansız, 2007:6-18).

Girişimcilik, gelişmişliğin ve gelişme hızının en önemli göstergelerinden birisidir. Gelişmişlik düzeyinin korunması ve gelişme hızının artırılması ile toplumdaki girişimcilerin sayısı ve toplumu oluşturan fertlerin girişimcilik eğilimleri arasında paralellik bulunmaktadır. Toplumumuzda, gelişmekte olan diğer ülkelere oranla girişimcilik potansiyelinin daha yüksek olduğu açıktır. Gelişme yolunda, gücüne şiddetle ihtiyaç duyulan girişimcilerin sayısı ne kadar fazla olursa büyüme ve çağı yakalama hatta geçme konusundaki başarı düzeyi de o kadar yüksek olacaktır. Girişimci sınıfın nüfus içerisindeki oranı arttıkça ülkenin sermaye birikimi, teknoloji birikimi ve gelişmişlik düzeyi de doğru orantılı olarak artacaktır. Girişimcilerin sayılarını artırmak elbette ki her ekonomi için özellikle de gelişmekte olan ekonomiler için çok önemlidir. Bundan daha önemli olan ve öncelikli olarak üzerinde durulması gereken hususlar ise girişimcilerin kurdukları işletmelerin devamlılıklarının sağlanması, sadece girişimcilik faaliyetleri ile kazanç sağlayacakları ve sektörlerinde sürekli başarıyı takip edecekleri bir ortamın yaratılabilmesidir (Tikici, 2009:4).

Girişimcilik; çağımızın, ekonomik açıdan ve sosyal açıdan en önemli güçlerinden biridir. Bu derece önemli bir güç haline gelmiş olması girişimci faaliyetlere yönelik ilginin artmasından kaynaklanmaktadır. Girişimci faaliyetlere ilginin artması ise iş alanlarındaki ve teknolojiadaki gelişme dalgalarının sürekli olarak, dünyayı dönüşüm üzerine şekillendirmesinin bir göstergesidir. Dünyadaki bu dönüşümün doğru bir şekilde algılanabilmesi; girişimciliğin ve girişimcilikle ilgili dinamiklerin tam olarak anlaşılmasına bağlıdır (Kapu, 2001:126).

Çağdaş ekonomilerde girişimcilerin üstlendikleri fonksiyonların, girişimcilerle yöneticiler arasında dağılma eğilimi göstermektedir. Bununla birlikte, “işletmenin stratejilerini ve çevresiyle ilişkilerini belirleyip düzenleyen otorite” olma durumu girişimcilerin en önemli fonksiyonu olarak devam etmektedir. Bu bakımdan girişimcilerin kendilerini yöneticilerden ayıran bir kişilik yapısına sahip olmaları gerekir. Kişilik kavramı açısından düşünüldüğünde girişimcilerin diğer insanlardan farklı olduklarının anlaşılması gerekir. Girişimcilerin diğer insanlardan farklı kişilik özelliklerine sahip olmaları başarılarının

bir garantisi şeklinde düşünülmemelidir. Bu özellikler sadece başarıya ulaşma olasılıklarını arttırmaktadır.

Kişilik, bireylerin kendi açısından, fizyolojik, zihinsel ve ruhsal özellikleri hakkındaki bilgisidir. İnsanın kendisinde olup bitenleri değerlemesi, akabinde ise kendisine tatmin ve çıkar sağlayacak bir duruma geçmeyi istemesidir. İnsanın başkaları açısından kişiliği, onun toplum içinde belirli özelliklere ve rollere (görevlere) sahip olmasıdır (Eren, 2001:84). İnsanda girişimciliğin etkileri genetik olarak var olabilir. Ancak ailenin, çevrenin ve eğitimin de girişimci kişiliğin oluşmasında çok önemli etkenler olduğunun bilinmesi gerekir. Girişimci bir kişilik için; insan kafasındaki projelerine başlama cesaretine sahip olmalı ve başarılı olma arzusunu her zaman koruyup pes etmemelidir. Girişimci kişiliğin oluşumunda; ailenin kültürü, aile bireylerinin birbirlerine davranışları, ailede girişimci olup olmaması, yetiştirilme tarzı vb. faktörler kısıtlayıcı ya da teşvik edici etki yapabilmektedir. Başka bir ifade ile girişimci kişiliğin oluşmasının temeli insanın hayat tarihinde saklıdır, denilebilir.

Çeşitli araştırmacılar, başarılı girişimcilerin profillerini çizmek ve sahip oldukları özellikleri belirlemek için çok sayıda araştırma yapmışlardır. Bunun nedeni, “iş hayatına yeni giren bazı girişimcilerin parlak başarılar elde etmelerine karşın diğer bazılarının ise başarısız olmaları ve işletmelerini kuruluşunun üzerinden kısa bir süre geçmişken kapatmalarının gerekçelerinin ortaya konulması” gibi önemli bir sorunun ortada durmasıdır. Söz konusu araştırmaların birçoğu, başarılı girişimciliği bilişsel ve sosyal faktörlere bağlayarak, başarılı girişimcilerin çeşitli özellikleri itibarıyla farklı olduklarını öne sürmektedirler (Güney, 2008:56-62). Girişimcilik, bireyin tutum ve yetenekleriyle ilgili bir olgudur. Bir kişinin girişimci olabilmesi için bir takım niteliklere sahip olmayı gerektirdiği çeşitli araştırmacılar tarafından ileri sürülmektedir. Pek çok çalışmada girişimcinin özelliklerinden bahsedilmesine rağmen, literatürde genel kabul gören bir özellikler listesi görmek ve oluşturmak oldukça zordur. Girişimcilerin çok çeşitli eğitim geçmişine sahip oldukları, çok farklı aile ortamlarından geldikleri ve farklı iş deneyimlerine sahip oldukları görülmektedir (Dündar, 2007:121-142). Başarılı bir girişimcide bulunması gereken özellikler ise şöyle sıralanabilir (Güney, 2008:56-62; Demirel, 2003:49-61): Güven, kararlılık, başarısızlıktan korkmama, risk alabilme, yaratıcılık, yenilikçilik, değişimi fırsat olarak görme, düşük düzeyde belirsizlikten kaçma, kısa güç mesafesi, iç denetim odaklılık, bireycilik, erillik, yüksek başarı ihtiyacı, bağımsız olma arzusu, mükemmeliyetçilik, detaylara önem verme, hırs, kararlılık, sorumluluk, liderlik, amaca dönüklük, enerjilik, proaktiflik, büyümeye dönüklük, gelişmiş hayal gücü, ikna kabiliyeti, insani ilişkilerde başarı, sabır, strese dayanabilme, vizyon sahibi

olma, zamanı yönetebilme, motive edebilme, öğrenme azmi, önsezi, fırsatçılık, iyimserlik, esneklik, hatayı kabul etme, yönetim becerisi, planlama becerisi...

Girişimciliği konu edinen daha eski araştırmalardan; “sezgisi güçlü, iyi gözlemci, hayal gücü yüksek, kaynaklara ulaşabilecek ilişkiler ağına sahip, özellikle insan kaynaklarını iyi yönetebilen, düşünme ve muhakeme yetenekleri güçlü insanların” “girişimci” rolünün üstesinden gelebilecek bireyler oldukları anlaşılmaktadır. Girişimciler; eskinin yerine yeniyi, bazı durumlarda ise önceden hiç bilinmeyen yepyeniyi getirdikleri için, geleneği yıkarak yeniyi yaratmaktadırlar. Değişim her zaman zordur. Bu zorluğu aşabilmek için girişimci, hem üretim hem de kullanım aşamasında karşılaşılabileceği dirençleri hesaplamak ve onları aşmaya yönelik çabalar göstermek zorundadır. Bu yüzden, eskiyi çok iyi tanımalı ve bütünsel yaklaşım ile yeninin özelliklerini çok iyi aktarabilmelidir. Bu ise, çok yönlü düşünebilmeyi, yeninin kabul edilmesini sağlayacak ikna gücüne sahip olmayı ve iyi iletişim kurmayı gerektirir. Bunun dışında girişimci, bağımsız düşünebilen, esnek, yaratıcı, kendine güvenen, dayanıklı ve ısrarcı vb. olmalıdır (Erbatu, 2008:3-9).

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılabileceği üzere girişimcilik aslında sosyo demografik, ekonomik ve psikolojik faktörlerin karşılıklı etkilediği bir bileşik olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimcilikle ilgili çeşitli ölçütler, dönem ve ülkelere göre ne denli değişirse değişsin, kuramsal analizler girişimci kişiliğin oluşmasında ekonomik, sosyolojik ve psikolojik faktörlerin her birinin farklı ağırlıklarda da olsa etkileyciliğinde hemfikir olmuşlardır (Arslan, 2002:1-11).

2. BEYİN BASKINLIĞI ANALİZİ

Beyin, bütün düşünsel faaliyetlerin merkezidir. Hal böyle iken, onun yeterince tanındığının söylenmesi mümkün değildir. Bilimin ulaştığı bulgular, insan beyninin ancak %1'inin kullanılabildiğini ifade etmektedir. Beyin, bütün organları yönettiği gibi kendisini de yönetir. Bedendeki diğer organlardan farklı olarak beyin kendi kendine öğrenen bir sistemdir. Beyin iki yarım küreden oluşmaktadır. Yarım küreler birbirinden farklı fonksiyonları gerçekleştirir. Sağ beyin hayal gücü, resim, müzik veya duyular gibi fonksiyonları yaparken, sol beyin daha çok matematik, dil veya mantık gibi işlevleri yerine getirir. Sağ beyin yaratıcılığın, sol beyin mantığın merkezidir. Birçok insanda bir yarım küre daha baskındır. Ancak her iki yarım küre de fiziksel olarak birbirine bağlıdır. Günümüz kültüründe sol beyin ağırlıklı öğrenme tarzı, insanın doğal yeteneklerine ket vurmaktadır. Pratikte insanın beyninin

iki tarafını da kullanması gerekmektedir. Nitekim, insan beyninin iki tarafını da zaman zaman kullanmaktadır. Ancak burada söz konusu olan, her iki tarafın da kendi görevlerini diğerinden daha iyi yapmasıdır. Bir diğer ifade ile birisi diğerine göre daha baskın olabilir. Örneğin çoğu yönetici, yaratıcı sağ beyinden çok, mantıklı, ardışık düşünmeye yatkın sol beynini kullanmaya eğilimlidir. Bunun anlamı, istenilen şeyleri gerçekleştirebilmek için beynin her iki tarafının da kullanılması gerektiğidir (Aytaç, internet:2005).

Beyin; farklı fonksiyonlardaki 2 loba ayrılmıştır. Sağ beyin vücudun sol tarafını, Sol beyin ise sağ tarafını kontrol eder. Sol beyinin anahtarı; kelimeler ve sayılardır. Her şeyi bir arada algılayamaz, ayrıntılarla ilgilenir. Sağ beyin ise farklı şeyleri bir anda algılar ve aynı anda birçok şeyi düşünür, anahtarı da görüntülerdir (Saygın, 2004:30-36). Birçok test sonucunda, beynin sol lobunun, konuşma, matematiksel işlemler, diziler, sayılar ve analiz gibi konularda çok üstün olduğu, mantıklı ve doğrusal çalıştığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları beynin sağ lobunda da, ritim, hayal kurma, renkler, boyut, hacim, müzik gibi fonksiyonların icra edildiğini ortaya koymaktadır. Beynin sol tarafı bilgiyi mantıklı ve doğrusal olarak işlemekte, sağ lob ise artistik tarafı oluşturmakta, detaydan çok resmin bütünüyle ilgilenmekte ve bilgiyi şekil ve hayal gücüyle işlemektedir. Sağ beyin yaratıcılığı, duygusallığı, seslere ve renklere, hayal gücüne, sezgilere ve soyut algılamalara daha yatkın çalışırken; sol beyin mantıklı, sistematik ve analitik düşünmeye, yazı ve sayılara, ölçme değerlendirme ve eleştirmeye daha yatkın olarak çalışmaktadır. İki lobun birlikte kullanıldığı, birbirleriyle uyumun sağlandığı ve işbirliği içinde çalışıldığı durumlarda kişisel yetenek ve etkinlikte olağanüstü artış gözlenmektedir. Eğitimde beynin iki lobunun kullanımı beyin kapasitesinin iki kat değil, kat kat artmasına yol açmaktadır. Hızlı ve etkili öğrenmenin yolu beynin her iki lobunu birlikte ve dengeli kullanmaktan geçmektedir. Çünkü sol lobun takip ettiği ve kavradığı sözel kavramlar, sağ lob tarafından tasvir edilir, şekil, imge ve yeni düşüncelere dönüştürülür (Çakmak, internet:2005).

Sol beyin, tipik bir teorisyendir, yani kuramcıdır. Sağ beyin ise uygulamacıdır. Bir başka ifade ile pratik olaylara yöneliktir. Sol beyin olayları tümdengelim yöntemi ile incelerken sağ beyin ise tümevarım yöntemiyle incelemektedir (Bilim ve Teknik, 09/1987:46-47). Beyin yarımküreleri arasında derli toplu, birbirini tamamlayıcı bir işbölümü vardır. Bu işbölümü içinde sağ beyin geniş bir açıyla düşünürken, sol beyin ise ayrıntılara odaklanmaktadır (Özer, 1999:72-73). Beynin sağ tarafı görüp değerlendirmeden sorumlu olan yaratıcı taraftır. Hisler veya görsel imajlarla bir sonuca varabilir. Bir başka ifade ile beynin sağ tarafı, “sezgi yoluyla anlayabilen ve gören tarafıdır” denilebilir (Deniz, 1996:114-115).

Beyin yarı küreleri üzerindeki çalışmalar derinleştikçe beynin çeyreklere ayrılarak incelenmesi gerekliliği doğmuştur. Özellikle Kolb, dört çeyrekli beyin modeli üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapmaya başlamıştır. Elde çok kesin veriler olmasa da, bu modelde beyin sol-üst (A), sol-alt (B), sağ-alt (C) ve sağ-üst (D) olmak üzere dört çeyreğe ayrılmıştır. Buna göre mantıksal, olgusal, eleştirel, teknik, nicel ve ayrıştırıcılık ağırlıklı olarak A çeyreğinin özellikleri olarak sıralanırken, yapısal, ardışık, planlı, organize, ayrıntıcı ve var olan durumu koruyucu özellikler ise B çeyreğinin yapısını oluşturmaktadır. C çeyreği; ilişkisel, duygusal, tinsel ve dokunuma dayalı bir yapı ortaya koyarken, D çeyreği baskın olan beyinde ise görsel, sezgisel yenilikçi, imgesel, kavramsal ve geleneksel özellikler daha ön plana çıkmaktadır. Beynin sol yarı küresi sözel, matematiksel, mantıksal bilgiyi işlemek için, sağ yarı küresi de algısal, dikkat çekici, uzaysal, bütüncü, artistik bilgiyi işlemek için daha uygundur. Ancak beynin iki yarı küresi sinirsel bir bağ aracılığıyla iletişim kurmakta herhangi bir öğrenmeye iki yarı küre de katkıda bulunmaktadır (Korkmaz, 2007:93-104). Beyinlerin sol yan küresini kullanmayı alışkanlık edinenler okuyarak öğrenirler. Sağ yarıküresini baskın olarak kullananlar ise görerek ve deneyerek öğrenirler. Bir yana kullanım tercihi arttıkça diğer yanı kullanmak o denli zorlaşır.

Tıbbi araştırmalar, beynin her iki yarı küresinin simetrik olma eğilimine rağmen, birbirinden farklı işlevlere sahip olduğunu göstermiştir. Ned Hermann'ın bütünsel beyin teknolojisine göre profesyonel mesleklerin dağılımı da beynin iki yarım küresine göre farklılık göstermektedir. Beynin sol tarafı daha çok işleri birbiri ardına halledecek şekilde çalışmaktadır. Aynı zamanda beynin sol tarafı mantıklı, analitik, organize ve idari düşünce tarzlarına sahiptir. Sol üst ve sol alt şeklinde iki bölüme ayrılan sol yarım küre, beynin matematiğe ve muhafazakâr yaklaşımlara dayalı kısmıdır. Mühendislik gibi teknik ve iktisat gibi matematik ağırlıklı mesleklerin baskınlığını beynin sol üst bölgesinde, muhasebe, planlama ve kalite güvencesi gibi kontrollü ve detaycı özellikler taşıyan mesleklerin baskınlığını ise sol alt bölgede aramak gerekmektedir. Beynin sağ tarafı ise birçok işi aynı anda halledebilme özelliğine sahiptir. Resimler ve örneklerle çalışır, duygusallığa ve insanlar arası ilişkilere önem verir. Sağ yarım küre, beynin vizyoner olan ve sezgilere dayanan kısmıdır. Beynin sağ yarım küresi de, sağ alt ve sağ üst şeklinde ikiye ayrılır. İnsan kaynakları ve müşteri hizmetleri gibi insanlar arası ilişkilere ve iletişime dayalı mesleklerin baskınlığını beynin sağ alt bölgesinde, gelecek stratejileri ile ilgili vizyoner ve yaratıcı özellikler taşıyan mesleklerin ve sanatların baskınlığını ise sağ üst bölgesinde bulmak mümkündür (Korkmaz, 1999:163-179).

Beynin baskın olan tarafına göre insanların özelliklerinin sayılması gerekirse şunlar söylenebilir (Caine, 2002:36):

- a. Sol beyin baskın insanlar:** Sözel ifadeleri iyidir ve zaman bilincine sahiptirler. Öğrendiklerinin belirli bir sıra takip etmesini isterler. Mantıksal ve analitik düşünmeyi tercih eder ve hareketlerinin temelinde akılcı güdüler bulunmaktadır.

Anahtar kelimeleri: Ussal, Teknik, Mantıksal, Eleştirel, Analitik, Matematiksel, Ardışıkçı, Planlı, Organize, Ayrıntıcı, Kontrollü, Hesaplama, Okuma, Konuşma, Yazma, Listeleme...

- b. Sağ beyin baskın insanlar:** Mükemmel bir uzamsal belleğe ve oldukça gelişmiş çağrışırma kapasitesine sahiptirler. Bütünü denemeye eğilimlidirler. Bu nedenle sentezleme ve sezgisel işleme yetenekleri gelişmiştir.

Anahtar kelimeleri: Bütünsel, Sezgisel, Yenilikçi, Yaratıcı, İmgesel, Sosyal, Duygusal, Müziksel, Ruhani, Konuşkan, Sanatkâr, Soyut algılamalar, Renkler, Şekiller, Görüntüler, Hayal gücü, Özgürlük...

3. BEYİN BASKINLIK ANALİZİ AÇISINDAN GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ

Yukarıda da belirtildiği gibi girişimcilik, sosyo demografik, ekonomik ve psikolojik faktörlerin bir bileşimidir. Girişimci kişiliğin oluşmasında ve ortaya çıkmasında bu ana başlıklar altındaki her bir faktör her girişimci için farklı ağırlıklarda etkili olmaktadır. Dolayısıyla her girişimci için geçerli bir bileşim vermek mümkün olamamaktadır. Ancak, “girişimci”, “girişimcilik” ve “girişimci kişilik” ile ilgili tanımlar incelendiğinde “hayal gücü”, “yenilikçilik”, “yaratıcılık”, “ön sezi”, “bağımsızlık”, “risk alma”, “fırsatçılık”, “içsellik”, “enerjiklik” ve “vizyonerlik” gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir. Beynin loblarının yönettiği özelliklere bakıldığında da sağ tarafın, girişimci kişiliğe benzer bir şekilde “sezgisel”, “yenilikçi”, “yaratıcı”, “hayal gücü”, “özgürlük”, “vizyoner” vb. kavramlarla özdeş olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Genel olarak beyinlerinin sağ yarımküresini baskın olarak kullanan insanların görerek ve deneyerek öğrendikleri alanla ilgili araştırmaların ortaya koyduğu önemli bulgulardandır. Bu açıdan bakıldığında, girişimcilerin yenilikçilik ve yaratıcılık özellikleri akla gelmektedir. Söz konusu özellikleri ile girişimciler, ekonomik gördükleri fırsatlara ilişkin olarak buldukları çözümleri (sistem, ürün, hizmet vs.) görerek ve deneyerek bir başka ifade ile yaşayarak pazarlara arz ederler. Hayal güçleri ve yaratıcılıkları

sayesinde çağın ilerisinde yaşamaktadırlar. Yaşam tarzlarının bir sonucu olarak başkalarının göremediklerini görebilme ve başkalarının deneyemediklerini deneyebilme özellikleri, girişimcileri toplum içerisinde diğer bireylerden farklılaştıran yönleridir.

“Girişimci kişilik” özellikleri ile “beynin sağ tarafının” yönettiği özelliklerin büyük ölçüde örtüştüğü, açıktır. Bu durumda; “girişimci kişilik özellikleri” ile “sağ beyin özellikleri” arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz etmek yanlış olmayacaktır. Ancak, girişimci kişiliğin güç merkezinin tamamıyla beynin sağ tarafında olduğunu iddia etmek ise tabii ki mümkün değildir. Bireyin kişilik yapısı ve eylemleri beynin her iki tarafının etkileriyle şekillenmektedir. Bireylerde beynin bir tarafı diğerine göre daha iyi çalıştığı için baskın olabilir. Başarılı olabilmek ve istenilenleri gerçekleştirebilmek için beynin her iki tarafının da kullanılması gerekmektedir.

4. UYGULAMA

4.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Küreselleşmenin etkileriyle hızla gelişen günümüz koşullarında güçlü olmak isteyen ülkelerin izleyecekleri yol, kendilerini üretimdir. Üretimi miktarını nicel olarak artırmaya çalışmanın ise tek başına yeterli olamayacağı bilinmelidir. Nicel olarak üretim miktarının artırılmasının yanı sıra üretmeyi şiar edinmiş bireylerin de sayılarını artırmak gerekmektedir. Bu konuda ülkelerin sahip oldukları en iyi kaynak, üretimi ülke içerisinde yaygınlaştıran girişimcilik faktörüdür. Bu açıdan bakıldığında Türkiye gibi henüz gelişmekte olan ülkeler için girişimcilik ile ilgili araştırmalar, girişimciliğin dolayısıyla üretimin yaygınlaştırılması açısından önem arz etmektedir.

Bilgi çağı ile birlikte girişimcilik, klasik üretim faktörleri arasında ön plana çıkmıştır. Bu noktada önemli olan hususlar; nitelikli insan gücü ve girişimcilik potansiyelidir. Bu iki yetiyi üzerinde birleştirebilmiş bir insan gücü kitlesinin varlığı ekonomik gelişmeye ciddi anlamda ivme kazandıracaktır. Çağa, aynı bakış açısıyla bakıldığında “bilgi işçiliğinin” yani “fikri emeğin”, “beden gücünün” yerini almaya başladığı görülmektedir. Fikri emek ise “yönetim” ve “girişimcilik” olmak üzere iki boyuta sahiptir. Bu iki boyuttan yönetime ilişkin bazı unsurların makineleştirilmesi mümkün iken girişimcilik güdülerinin makineleştirilmesi ise kesinlikle mümkün olamamaktadır. Bu özellik ise girişimciliğin insan tekelindeki önemli bir güç olduğunu ortaya koymaktadır (Kuvan, 2007:1-6).

Her ülkenin ülkelerin amacı ekonomik kalkınmaya bağlı olarak sermaye ve teknoloji birikimi sağlamaktır. Bu birikim, kaynakların etkin bir sistem şeklinde bir araya getirilmesi ve en yüksek verimi alacak şekilde kullanılmalarıyla elde edilebilir. Bu ifadeden hareketle ulaşılabilecek mihenk taşının, “girişimcilik” kavramı olduğu açıktır. Bir başka ifade ile kalkınma sürecinde özellikle girişimcilik yeteneklerine sahip insanların ön planda olmaları söylenebilir. Aynı bakış açısı ile düşünmeye devam edildiğinde, ülkemizin kalkınmışlık hedefine giden yolda yapması gereken önemli işlerden birinin, “girişimcilik potansiyeline sahip gençlerin; bulanık iş dünyasında düzen yaratabilecek kadar girdileri kullanma sanatında mahir ve iş yaratan kişiler olarak ekonomik süreç içinde yer almalarını temin etmek” olduğu akla gelmektedir.

Yukarıda yapılmaya çalışılan açıklamaların doğrultusunda araştırmanın konusu; “ekonomik kalkınma, istihdam yaratma ve sosyal gelişmenin temel faktörü olarak kabul edilen girişimcilik özelliklerinin, üniversite gençliği açısından beyin baskınlık analizi değerleri ile birlikte ele alınması ve incelenmesi” şeklinde belirlenmiştir. Literatür bulguları ışığında ulaşılan kanıya göre “girişimcilik özellikleri” ile “sağ beyin tarafından yönlendirilen özellikler” arasında pozitif bir ilişkinin varlığının tespit edileceği beklenmektedir. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi, ülkelerin girişimcilik potansiyelini geliştirmenin önemli adımlarından birisini oluşturmaktadır. Ülkemizde girişimcilik niteliklerine sahip insanların sayısı yeteri kadar fazla değildir. Bununla birlikte, eğitilmiş insanlarımızın girişimcilik konusunda her zaman başarılı olmadıkları da bilinen bir gerçektir. Potansiyel girişimcilerimizi belirlemek ve onları sahaya çıkarmanın yollarını bulabilmek açısından birer girişimci adayı olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik özellikleri ve eğilimleri ile ilgili çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

İçerisinde yaşadığımız, “bilgi toplumu” veya “iletişim toplumu” olarak adlandırılan yeni dünya düzeninde, insanoğlunun ekonomik değerler yaratma kaynağı ve yeteneği, fiziki gücünden entelektüel gücüne doğru yön değiştirmiştir. Bilgi toplumuna geçiş ile birlikte pratik bilgi, doğuştan gelen özellikler ve sonradan edinilen kişisel özellikler karşısında “akademik ve teknik bilgi” ön plana çıkmaya başlamıştır. 21. yüzyıl girişimciliği “bilişimci girişimcilik” olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte gelişmiş toplumlarda yüksek öğrenim görmüş gençlere “eğitilmeye hazır hale gelmiş” kişiler olarak bakılmakta ve eğitilmiş gençlerin, girişimcilik açısından çeşitli avantajlara sahip olduğu vurgulanmaktadır (Arslan, 2002:1-11). Eğitilmiş gençler üzerinde girişimciliği konu edinen çalışmalar yapılması, iş hayatına girdiklerinde yanlış yönlendirmeleri açısından da önemlidir. Söz konusu

çalışmalarla, gençlerin varsa eksikliklerinin tespit edilerek ve düzeltilerek, güçlü, geniş ve bilinçli bir genç girişimci sınıf oluşturulabilecektir. Bu durum da kalkınma yolunda Ülkemize bir hayli engeli aşabilmek için büyük bir güç kazandıracaktır.

Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün “Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu ila ve idame edecek sizsiniz.” diyerek vatani gençlere emanet ettiği hatıra geldiğinde, gençlerin gelişimine katkı sağlayacak her çalışmanın aslında devletimizin kurucu felsefesinin işlerliğine ve gücüne katkı sağlayacağı açıkça ortaya çıkmaktadır. Muasır medeniyet düzeyine erişmek, ATATÜRK'e göre çalışkan, fikri ve vicdani hür gençler sayesinde olacaktır. Çalışmanın önemi, bu bakış açısıyla da farklı bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda belirtilen düşüncelerle hazırlanan ve gerçekleştirilen bu araştırmanın öncelikli amacı, girişimcilik özelliklerinin beynin baskın olan yönü açısından açıklanabilir olup olmadığını yani girişimcilik özellikleri ile beynin baskın olan tarafı arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın diğer amacı ise girişimcilik özellikleri ile beyin baskınlık analizi sonuçlarını demografik özelliklere göre karşılaştırmaktır. Bu bakış açısı ile çalışma, şu soruları cevaplandırma doğrultusunda yürütülmüştür:

1. Üniversite öğrencilerinin “girişimcilik özellikleri” ile “beyin baskınlık analizi sonuçları” arasında bir ilişki var mıdır?
 - 1_a: Üniversite öğrencilerinin “girişimcilik özellikleri” ile “sağ beyin fonksiyonları” arasında bir ilişki var mıdır? İlişki varsa yönü ve gücü nedir?
 - 1_b: Üniversite öğrencilerinin “girişimcilik özellikleri” ile “sol beyin fonksiyonları” arasında bir ilişki var mıdır? İlişki varsa yönü ve gücü nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin “girişimcilik özellikleri” demografik niteliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin “beyin baskınlık analizi sonuçları” demografik niteliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 3_a: Üniversite öğrencilerinin “sağ beyin fonksiyonları” demografik niteliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 3_b: Üniversite öğrencilerinin “sol beyin fonksiyonları” demografik niteliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

4.2. Anakütle ve Örneklem

Araştırma evreni olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü son sınıf öğrencileri seçilmiştir. İşletme bölümünün seçilmesinin nedeni, bölümün amacının profesyonel işletmeciler ve girişimciler yetiştirmek olmasıdır. Son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni ise bu grubun mezuniyete, dolayısıyla iş hayatına en yakın grup olmasıdır. Araştırmanın örneklemi ise İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü son sınıf öğrencileridir. Çalışma, 2007 – 2008 Eğitim ve Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde gerçekleştirilmiştir. Belirtilen dönemde, İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü son sınıf öğrencilerinin sayısı 242'dir. Bu öğrencilerin tesadüfi olarak seçilen %50'sine anket formu dağıtılmış ve dağıtılan anketlerin 108'i geri dönmüştür. Dönen anketlerden 4 tanesi eksik doldurma nedeni ile değerlendirme dışı bırakılmıştır. Değerlendirilen 104 anket, örnek alınan grubun % 42,98'ine isabet etmektedir ve bu oranın temsil kabiliyetine sahip olduğu kanaatine varılmıştır.

4.3. Veri Toplama ve Değerlendirme Teknikleri

Araştırmada öncelikle literatür taraması yapılarak elde edilen kaynaklardan girişimcilik ve beyin baskınlığı ile ilgili kavramsal çerçeve ortaya konmaya çalışılmıştır. Daha sonra her iki kavramın birbiri ile ilişkisi incelenmiştir. Bu değerlendirmelerden sonra İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü son sınıf öğrencilerini hedef alan anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular SPSS 12.0 programı aracılığıyla istatistik analizine tabi tutularak yorumlanmıştır.

Anket üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 41 soruyu içeren “Girişimcilik Özellikleri” ile ilgili sorular bulunmaktadır. Bu kısımdaki sorular 5'li Likert ölçeğine göre derecelendirilmiştir. Ölçek puanlamasında, “1: Hiç önemi yok”; “2: Önemi yok”; “3: Kararsızım”; “4: Önemli” ve “5: Çok önemli” anlamına gelmektedir. Anketin ikinci kısmı en tanınmış ve en çok kullanılan beyin baskınlık analizi ölçeği olan Ned Hermann tarafından geliştirilmiş olan ve Interconsult Yönetim Danışmanlığı Firması'nın Türkçe'ye çevirdiği “Hermann Brain Dominanca Instrument – Hermann Beyin Baskınlık Analizi Formu”nun (Korkmaz, 1999:173-184; Korkmaz, 2000:163-179) 14 soruluk kısa bir formudur. Bu ölçekte 1 ile 5 arasında puanlanan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek puanlamasında, “1: Kesinlikle katılmıyorum”; “2: Katılmıyorum”; “3: Kararsızım”; “4: Katılıyorum” ise “5: Kesinlikle katılıyorum” anlamına gelmektedir.

Anketin üçüncü ve son kısmını ise demografik özelliklerin belirlenmeye çalışıldığı 8 soruluk bölüm oluşturmaktadır. Hazırlanan anket formu pilot uygulama ile test edilmiş ve gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra uygulanmaya konulmuştur. Böylece anketin yüzeysel geçerliliğinin ve tutarlılığının güçlendirilmesine çalışılmıştır. Anketin güvenilirliği de Alpha Testi analizi ile ölçülmüştür. %95 güvenilirlik sınırları öngörülmesi olan araştırmada, Alpha Testi analizi ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı “Girişimcilik Özelliği” kısmı için 0,90 olarak hesaplanmış ve “Beyin Baskınlık Analizi” kısmı için ise 0,82 çıkmıştır. Dolayısıyla, her iki ölçeğinde “güvenilir” durumda oldukları ortaya çıkmıştır.

4.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

4.4.1. Araştırmanın Varsayımları

1. Anket yoluyla edinilen bilgiler, örnekleme dâhil edilen öğrencilerin görüşlerini tam ve doğru olarak yansıtmaktadır.
2. Veri toplama aracı araştırma amacıyla elde edilecek bilgiler için yeterlidir.
3. Araştırma için seçilen örneklem, evreni temsil edecek niteliktedir.

4.4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 2007-2008 öğretim yılında İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü son sınıfta okuyan öğrencilerle sınırlıdır. Verilerin sadece bir üniversitenin bir fakültesinden toplanmış olması araştırmanın en önemli kısıtlarından birini oluşturmaktadır.
2. Araştırma, evreni temsil etmesi için seçilen öğrencilerden oluşan örneklem ile sınırlıdır.
3. Anketleri cevaplamaları istenen öğrencilerin ders yoğunlukları nedeniyle hem gerekli süreyi ayıramayabilecekleri hem de gerekli özeni gösteremeyebilecekleri, buna bağlı olarak da cevap kalitesinin düşebileceği endişesiyle ölçeklerin kısa tutulması sınırlandırıcı bir unsur olmuştur.

4.5. Verilerin Analizi

4.5.1. Frekans Analizleri ve Aritmetik Ortalamalar

A. Demografik Nitelikler: Ankete katılan öğrencilerin çeşitli demografik özelliklere göre dağılımlarını gösteren Tablo 1. aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1.: Demografik Özellikler

Demografik nitelikler		Sayı	%
Cinsiyet	Kız	50	48,1
	Erkek	54	51,9
	Toplam	104	100,0
Not ortalaması	50 <= ortalama < 60	8	7,7
	60 <= ortalama < 70	48	46,2
	70 <= ortalama < 80	46	44,2
	80 <= ortalama < 90	2	1,9
	90 <= ortalama < 100	-	-
	Toplam	104	100,0
Gelir (TL)	500 >= aylık gelir	14	13,5
	500 <= aylık gelir < 1000	46	44,2
	1000 <= aylık gelir < 1500	22	21,2
	1500 <= aylık gelir < 2000	14	13,5
	2000 <= aylık gelir	8	7,7
	Toplam	104	100,0
Ebeveynlerin girişimcilik durumu	Evet	30	28,8
	Hayır	74	71,2
	Toplam	104	100,0
Gelecek için girişimcilik düşüncesi	Var	32	30,8
	Yok	72	69,2
	Toplam	104	100,0
Yetiştirilme tarzı	Çoğunlukla baskıcı	6	5,8
	Çoğunlukla serbest	6	5,8
	Duruma göre ve kontrollü	50	48,1
	Her zaman güvene dayalı ve serbest	42	40,4
	Toplam	104	100,0
Öğrencilikten duyulan memnuniyet	Hiç memnun değilim	4	3,8
	Memnun değilim	22	21,2
	Kararsızım	20	19,2
	Memnunum	52	50,0
	Çok memnunum	6	5,8
	Toplam	104	100,0
Ortalama: 3,33		Standart sapma: 1,00	

- Öğrencilerin % 48'i kız, % 52'si erkektir.
- Öğrencilerin % 53,9'unun not ortalaması 70'in altındadır. Bu sonuç başarı durumunun orta düzey olduğunu göstermektedir.
- Öğrencilerin ailelerinin % 57,7'sinin aylık gelirleri 1000 TL'nin altındadır. Bu durum, bir kişinin yoksulluk sınırının 275 TL ve dört kişilik bir ailenin yoksulluk sınırının 619 TL olduğu (Araştırmanın yapıldığı 2007 yılı sonu itibarıyla TÜİK verileridir) düşünüldüğünde ailelerin çoğunluğunun gelir düzeyinin düşük olduğunu düşündürmektedir.
- Öğrencilerin ebeveynlerinden girişimci olanların oranı % 28,8'dir.
- Öğrencilerin % 30,8'i üniversiteyi bitirdikten sonra kendi işini kurmayı istemektedir. Bu oran; bu konuda daha önce yapılan bazı çalışmalarla uyumlu (% 50'den az) iken (Erdem,

2002:913-920; Abdullaeva, 2007:51-76; Girginer; 2005:783-795; Akyüz, 2006:233-246; Serinkan; 2006:317-339; Arslan, 2002:1-11); diğer bazı çalışmalarla da (Örücü, 2007:27-47) uyumlu değildir. Bu durum, yapılan çalışmanın sonuçlarının çeşitli faktörlere göre değişiklik arz edebileceğinin bir göstergesi olarak düşünülebilir.

- Öğrencilerin % 48’1’inin yetiştirilme tarzı duruma göre ve kontrollü, % 40,’4’ünün ise her zaman güvene dayalı ve serbesttir. Bu oranların girişimcilik eğiliminin oluşması açısından olumlu olduğu söylenebilir.
- Öğrencilerin % 55,8’i öğrencilikten memnun olduğunu ifade etmektedir. Bu oranın da potansiyel girişimci adayı yetiştiren İ.İ.B.F. işletme bölümü için olumlu olduğu söylenebilir.

B. Girişimcilik Testi Ortalamaları:

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik testi ortalamalarını gösteren Tablo 2 aşağıda yer almaktadır. Tabloya göre öğrencilerin girişimcilik ile ilgili tutumlarının ortalamasının 4,11 olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonucun Likert ölçeğindeki karşılığı “4”, araştırmada kullanılan ölçekteki karşılığı ise “önemli” seçeneğidir. Öğrencilerin girişimcilik tutumlarının güçlü ya da diğer ifade ile yüksek olduğu söylenebilir. Tablo incelendiğinde 27. ve 29. Maddelerle ilgili tutumun zayıf (düşük) diğerlerinin ise güçlü (yüksek) olduğu görülmektedir. Bunlarında “garanticilik” ve “yüksek oranda belirsizlikten kaçınma” nedeniyle ortaya çıkmış olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 2.: Girişimcilik Testi Ortalamaları

	Maddeler	Ortalama	s.s.
1	İleride zarar görme ihtimali olsa bile doğru olduğuna inanılan her şeyi yapmak	4,25	0,68
2	Fikirleri ve çalışma sistemini güncel gelişmelere göre değiştirebilmek	4,19	0,99
3	Daha önce denenmemiş yöntemlerin öncüsü olmaya çalışmak ve bundan haz almak	3,94	1,00
4	Çalışanları işletme hedefleri doğrultusunda motive edebilmek	4,71	0,57
5	Sürekli öğrenmeye çalışmak	4,63	0,53
6	Çevredeki insanlarla kolayca arkadaşlık ilişkisi kurabilmek	4,40	0,69
7	Başarısız olunca, yeni denemelerden vazgeçmemek	4,38	0,80
8	Büyük sorunlarla kolayca mücadele edebilmek	4,31	0,83
9	Sahip olunan hislere her zaman güvenilebilir	3,56	1,04
10	Mevcut iş ile ilgili olsun ya da olmasın, piyasaları takip ederek öngörüle bulunmak	4,13	0,84
11	İlerisini hep düşünmek ve hedefleri uzun vadeli olarak belirlemek	4,50	0,87
12	Ortam nasıl olursa olsun kolayca sıkıntı ve endişeye düşmemek	4,19	0,66
13	Tasarlanan ve beklenen sonuçlara ulaştıracak iş ortamını dizayn etmeye çalışmak	4,31	0,64
14	Çalışırken işten başka bir şey düşünmemek	3,81	0,93
15	Hataları kabul edebilmek ve hatalardan ders çıkarabilmek	4,58	0,64
16	Yüksek düzeyde, başarılı olma isteğine sahip olmak	4,48	0,58
17	Çalışırken ve fikirleri uygularken özgürce davranabilmek	4,12	0,83
18	Başarıya giden yolda, engellerle fırsatları ayırt edebilmek ve fırsatlardan faydalanmak	4,52	0,58
19	Prensip ve planlar için her zaman esneklik payı bırakmak	4,04	0,79
20	Başarısızlıktan korkmamak	4,13	1,03
21	İyi bir iş fikrine sahip olmak	4,25	0,74
22	Hiçbir işi ertelememek ve süruncemede bırakmamak	4,37	0,84
23	Çözüm üretmede becerikli olmak	4,48	0,61

Tablo 2.: Girişimcilik Testi Ortalamaları(Devam)

	Maddeler	Ortalama	s.s.
24	Yeni fikirler ararken yaratıcı olabilmek	4,27	0,82
25	Eğer gerekirse, yardım ve destek ararken rahat olmak	4,02	0,85
26	Zamanı etkin olarak kullanabilmek	4,42	0,82
27	Tehlike arz etse de önceliklerden kesinlikle vazgeçmemek	3,13	1,31
28	Deneyim sahibi olmak	4,08	0,93
29	Yapılan işin emniyetli ve garantili olmasından çok sunduğu fırsatları dikkate almak	3,13	1,09
30	Kâr elde edebilmek	4,17	0,86
31	Kişisel tatmin sağlamak	4,02	0,98
32	Yoğun ve atak bir tempoda çalışmayı istemek	3,58	1,04
33	Tuttuğunu koparabilmek	4,21	0,82
34	İddialı olunan işi yapmak	3,83	1,00
35	Dürüst çalışmak ve çevreye güven vermek	4,75	0,48
36	Problem çözümünde adım adım ilerleme yöntemini tercih etmek	4,31	0,83
37	Sıra dışı fikirlerden ve cesur tasarımlardan heyecan duymak	3,73	1,22
38	Lider gibi davranabilmek	4,00	1,05
39	Belirsizlikten hoşlanmamak	4,06	1,18
40	Başa gelenlerin bireysel çabaların sonucu olduğuna inanmak	3,08	1,17
41	Güçlü olmayı haklılık (meşruiyet) sebebi olarak görmemek	3,40	1,35
	Genel	4,11	0,39

C. Sağ Beyin Ortalamaları: Araştırmaya katılan öğrencilerin sağ beyin analizi ortalamalarını gösteren Tablo 3 aşağıda yer almaktadır. Tabloya göre öğrencilerin sağ beyin ile ilgili tutumlarının ortalamasının 4,07 olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonucun Likert ölçeğindeki karşılığı “4”, araştırmada kullanılan ölçekteki karşılığı ise “katılıyorum” seçeneğidir. Öğrencilerin sağ beyin tutumlarının güçlü ya da diğer ifade ile yüksek olduğu söylenebilir. Tablo incelendiğinde sağ beyin analizi ile ilgili maddelerin tamamı ile ilgili ortalamaların yüksek (güçlü) seviyede gerçekleştiği görülmektedir. Bu sonuç, “girişimcilik ortalaması yüksek ise sağ beyin ortalaması da yüksektir” önermesini destekleyici bir görünümündedir. Girişimcilik kavramı ile ağırlıklı olarak ilişkilendirilen özelliklerin kaynağı olan sağ beyin ortalamasının girişimcilik eğilimi açısından olumlu olduğu kanaatine varılmıştır.

Tablo 3.: Sağ Beyin Ortalamaları

	Maddeler	Ortalama	s.s.
1	Başkalarını dinler ve fikirlerini paylaşıyorum.	4,23	0,92
2	Hissetme,dokunma,koklama ve tatma gibi duyuşal girdilere değer veririm.	4,21	1,00
3	“... ise ne olur” türünden, alternatif sorular sormayı severim.	3,85	1,02
4	Grup tartışma ve çalışmalarına katılmayı severim.	3,67	1,08
5	Gelecekteki olası şeyler üzerinde düşünmeyi severim.	4,44	0,87
6	Manevi değerlerle ilgili hususları kayda değer bulurum.	4,58	0,80
7	İnsanlarla tanışmayı severim.	4,02	1,20
8	Yeni aldığım bir kitabı okumaya başlamadan önce önsözünü mutlaka okurum.	3,56	1,26
	Genel	4,07	0,62

D. Sol Beyin Ortalamaları: Araştırmaya katılan öğrencilerin sol beyin analizi ortalamalarını gösteren Tablo 4 aşağıda yer almaktadır. Tabloya göre öğrencilerin sol beyin ile ilgili tutumlarının ortalamasının 3,92 olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonucun Likert

ölçeğindeki karşılığı “4”, araştırmada kullanılan ölçekteki karşılığı ise “katılıyorum” seçeneğidir. Öğrencilerin sol beyin tutumlarının güçlü ya da diğer ifade ile yüksek olduğu söylenebilir. Tablo incelendiğinde sol beyin analizi ile ilgili maddelerin tamamı ile ilgili ortalamaların yüksek (güçlü) seviyede gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 4.: Sol Beyin Ortalamaları

	Maddeler	Ortalama	s.s.
1	Yapacağım işler hakkında,önce ayrıntılı plan yaparım.	4,23	0,98
2	Programlı öğretme ve öğrenme tekniklerini kullanırım.	3,79	1,19
3	Öğrendiklerimi pratik hayata aktarırım.	3,50	1,13
4	Değişik konularda fikir üretmeyi severim.	4,04	0,82
5	Yeni bir alet aldığımda önce kullanma kavuzunu dikkatle okurum.	4,12	0,83
6	Ayrıntıları severim.	3,83	1,15
	Genel	3,92	0,64

4.5.2.1. Beyin Baskınlık Analizi Ortalamaları İle Girişimcilik Ortalamaları Arasındaki İlişki

Beyin baskınlık analizi ortalamaları (sağ – sol) ile girişimcilik ortalamaları arasındaki ilişkinin varlığını, gücünü ve yönünü tespit edebilmek için korelasyon ve çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre Girişimcilik eğilimi ile sağ beyin ortalamaları arasında 0.01 düzeyinde anlamlı görülen $r = 0,536$ ve $R^2 = 0,2873$ sonucu elde edilmiştir. Buna göre girişimcilik eğilimi ile sağ beyin özellikleri arasında pozitif yönde ve çok az güçlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Girişimcilik özelliklerinin yaklaşık % 29’unun sağ beyin tarafından yönlendirilen özelliklerle açıklanabileceği söylenebilir. Girişimcilik özellikleri ile sol beyin özellikleri arasındaki korelasyon katsayısı ise 0.01 anlamlılık düzeyinde $r = 0,379$ ve $R^2 = 0,1544$ çıkmıştır. Bu sonuç itibarıyla, girişimcilik eğilimi ile sol beyin özellikleri arasında pozitif yönde ancak nispeten zayıf düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Girişimcilik özelliklerinin yaklaşık % 15’inin sol beyin tarafından yönlendirilen özelliklerle açıklanabileceği söylenebilir. Elde edilen sonuçlar, arada önemli ve büyük sayılabilecek kadar fark olmasa da sağ beyin özelliklerinin girişimcilik eğilimine güç sağlamada sol beyin özelliklerine göre daha etkili olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 5.: Girişimcilik – Sağ Beyin Korelasyon

		Girişimcilik	Sağ Beyin
Girişimcilik	Pearson Korelasyon	1	0,536
	Anlamlılık	.	0,000
	N	104	104
Sağ Beyin	Pearson Korelasyon	0,536	1
	Anlamlılık	0,000	.
	N	104	104

Tablo 6.: Girişimcilik – Sol Beyin Korelasyon

		Girişimcilik	Sol Beyin
Girişimcilik	Pearson Korelasyon	1	0,379
	Anlamlılık	.	0,006
	N	104	104
Sol Beyin	Pearson Korelasyon	0,379	1
	Anlamlılık	0,006	.
	N	104	104

Girişimcilik özelliklerini sağ beyin daha fazla etkilediği açıktır. Ancak, sol beyin özelliklerinin de etkilerinin olabileceğini kabul etmek gerekmektedir. Ayrıca, girişimcilik özelliklerinin beyin yarımkürelerinin faaliyetlerine bağlanarak açıklanması da tam anlamıyla doğru sonuç verecek şekilde kabul edilmemelidir. Girişimcilik özelliklerinin oluşmasında ve ortaya çıkmasında aile, çevre, eğitim ve zekâ gibi birçok faktörün etkisinin olduğu kabul edilmesi gereken önemli bir gerçektir.

Bir olayın sonuç olarak doğmasına sebep olan faktörler genellikle birden fazla olur (Nakip, 2006:330). Bu cümleden hareketle, girişimcilik eğiliminin oluşmasını sadece sağ beyin özelliklerine ya da sol beyin özelliklerine bağlamanın yanlış olacağını söylemek gerekmektedir. Araştırmada beyin yarımkürelerinin fonksiyonları temel alındığı için etkili olması muhtemel olan tüm faktörlerin sabit olduğu varsayılarak, beyin her iki tarafının ortaklaşa olarak girişimcilik özelliklerini açıklayıcılığını incelemek amacıyla “çoklu regresyon analizi” yapılmıştır. Bu analizde “girişimcilik özellikleri” bağımlı değişkeni ile “sağ beyin” ve “sol beyin” bağımsız değişkenleri arasındaki ilişki aranmıştır. Elde edilen sonuçlar, aşağıdaki Tablo7, Tablo 8 ve Tablo 9 aracılığıyla aktarılmıştır.

Tablo 7.: Korelasyon Katsayıları

Çoklu Korelasyon (r)	0,541
R²	0,292
Düzeltilmiş R²	0,263
Standart Hata	0,331

Tablo 8.: Varyans Analizi Sonuçları

	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Regresyon	2	2,222	1,111
Kalıntılar	49	5,380	0,110
F: 10,118		Anlamlılık: 0,000	

Tablo 9.: Çoklu Regresyon Bulguları

Değişkenler	Denklemdaki Değişkenler				
	Katsayılar	Standart Hatalar	Beta (Standardize Edilmiş Katsayılar)	t	Anlamlılık
Sabit	2,670	0,335		7,975	0,000
Sağ Beyin	0,301	0,094	0,764	3,212	0,002
Sol Beyin	0,055	0,091	0,314	0,601	0,551
Denklem					
Girişimcilik = 2,670 + 0,301 · Sağ Beyin + 0,055 · Sol Beyin					

Çoklu regresyon analizine ilişkin tablolar incelendiğinde, modelin bir bütün olarak geçerli olduğu (F: 10,118 ve p: 0,000) ve iki bağımsız değişkenin (sağ beyin ve sol beyin) bağımlı değişkendeki (girişimcilik) değişmelerin % 26,3'ünü açıklayabildiği görülmektedir. İki bağımsız değişkeninde katsayılarının pozitif olması, bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Çoklu korelasyon katsayısından ilişkinin “çok az güçlü” olduğu sonucu elde edilmektedir. Regresyon modeline ilişkin denkleme bakıldığında ise sabitin ve sağ beyinin katsayılarının anlamlı olduğu, sol beyinin katsayısının ise anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu sonucunda, “girişimcilik özelliklerinin” oluşmasında “sağ beyin özelliklerinin” “sol beyin özelliklerine” göre daha etkili olduğu kanısını destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

4.5.2.2. Demografik Özelliklerle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

A. Cinsiyet İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Cinsiyet ile beyin baskınlık analizi sonuçlarının karşılaştırıldığı t testi sonuçlarını gösteren Tablo 10 aşağıda verilmiştir. Tablo'ya göre sağ beyin özellikleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Kızların sağ beyin özellikleri erkeklere göre daha güçlüdür. Sol beyin özellikleri ise cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Fark, kızlar yönündedir.

Tablo 10.: Cinsiyet İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Cinsiyet	N	Ortalama	s.s.	t	p
Sağ	Kız	50	4,24	0,40	1,964	0,055
	Erkek	54	3,91	0,74		
Sol	Kız	50	4,14	0,70	2,150	0,036
	Erkek	54	3,76	0,60		

B. Not Ortalaması İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Not ortalaması 70'in altında olanlar “düşük”, 70 ve üzerinde olanlar ise “yüksek” olarak kabul edilmiştir. Buna göre öğrencilerin yaklaşık %54'ünün not ortalamasının “düşük”,

%46'sının ise not ortalamasının "yüksek" olduğu ortaya çıkmaktadır. Not ortalaması ile beyin baskınlık analizi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 11 aşağıda verilmiştir. Tabloya göre hem sağ beyin özelliklerinin hem de sol beyin özelliklerinin not ortalaması açısından anlamlı bir farklılık göstermedikleri anlaşılmaktadır. Not ortalaması "düşük" olanların sağ beyin özelliklerinin not ortalaması "yüksek" olanların ise sol beyin özelliklerinin daha güçlü olduğu görülmektedir.

Tablo 11.: Not Ortalaması İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Not ortalaması	N	Ortalama	s.s.	t	p
Sağ	Düşük	56	4,12	0,48	0,586	0,560
	Yüksek	48	4,02	0,76		
Sol	Düşük	56	3,96	0,53	-0,667	0,508
	Yüksek	48	4,07	0,68		

C. Gelir Düzeyi İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Gelir düzeyi ile beyin baskınlık analizi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 12 aşağıda yer almaktadır. Tablodan, hem sağ beyin özelliklerinde hem de sol beyin özelliklerinde gelir düzeyi açısından farklılık bulunamadığı anlaşılmaktadır. 1000 TL ve altı gelire sahip olanların sağ beyin özelliklerinin, 1000 TL'den fazla geliri olanların ise sol beyin özelliklerinin diğer guruba göre daha güçlü olduğu görülmektedir.

Tablo 12.: Gelir Düzeyi İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Gelir düzeyi	N	Ortalama	s.s.	t	p
Sağ	1000 TL ve altı	60	4,09	0,69	0,296	0,768
	1000 TL üzeri	44	4,04	0,52		
Sol	1000 TL ve altı	60	3,97	0,68	-	0,539
	1000 TL üzeri	44	4,07	0,49		

D. Öğrencilikten Duyulan Memnuniyet İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Bu tutum, 5'li likert ölçeğine göre düzenlenmiş olan bir soruyla ölçülmüştür. Ortalaması 3,40 ve üzerinde olan öğrencilerin memnuniyetlerinin "yüksek" olduğu varsayılmıştır (Likert ölçeğine göre 4 ve 5). Tablo 13'ten, hem sağ beyin özelliklerinde hem de sol beyin özelliklerinde öğrencilikten duyulan memnuniyet açısından farklılık bulunamadığı anlaşılmaktadır. Memnuniyet düzeyleri "yüksek" olan öğrencilerin hem sağ beyin özelliklerinin hem de sol beyin özelliklerinin diğer guruba göre daha güçlü olduğu görülmektedir.

Tablo 13.: Öğrencilikten Duyulan Memnuniyet İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Öğrencilikten memnuniyet	N	Ortalama	s.s.	t	p
Sağ	Düşük	46	3,98	0,77	-0,957	0,343
	Yüksek	58	4,14	0,46		
Sol	Düşük	46	3,86	0,74	-1,667	0,102
	Yüksek	58	4,13	0,45		

E. Gelecekte Girişimci Olma Düşüncesi İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Gelecekte girişimci olma düşüncesi ile beyin baskınlık analizi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 14 aşağıda yer almaktadır. Söz konusu tabloda aktarılan verilere göre gelecekte girişimci olma düşüncesine sahip olan öğrencilerle gelecekte girişimci olma düşüncesine sahip olmayan öğrencilerin hem sağ beyin özelliklerinin hem de sol beyin özelliklerinin anlamlı farklar içermediği anlaşılmaktadır. Sağ beyin özellikleri eşit güçte iken sol beyin ortalamaları ise gelecekte girişimci olma düşüncesine sahip olan öğrenciler yönünde yüksektir.

Tablo 14.: Gelecekte Girişimci Olma Düşüncesi İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Gelecekte girişimcilik	N	Ortalama	s.s.	t	p
Sağ	Var	32	4,07	0,51	0,001	0,999
	Yok	72	4,07	0,67		
Sol	Var	32	4,13	0,46	0,980	0,332
	Yok	72	3,96	0,65		

F. Ebeveynlerin Girişimci Olma Durumları İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Ebeveynlerin girişimci olma durumları ile beyin baskınlık analizi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 15 aşağıdadır. Tabloda, sağ beyin özellikleri açısından da sol beyin özellikleri açısından da anlamlı fark bulunamadığı görülmektedir. Ebeveyni girişimci olanların sağ beyin özellikleri olmayanlara göre güçlü iken ebeveyni girişimci olmayanların da sol beyin özelliklerinin güçlü olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 15.: Ebeveynlerin Girişimci Olma Durumları İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Ebeveyn girişimcilik	N	Ortalama	s.s.	t	p
Sağ	Var	30	4,18	0,37	0,776	0,441
	Yok	74	4,03	0,69		
Sol	Var	30	3,91	0,48	-0,740	0,463
	Yok	74	4,05	0,65		

G. Yetiştirilme Tarzı İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Öğrencilerin yetiştirilme tarzı ile beyin baskınlık analizi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 15 aşağıda yer almaktadır. Tabloya göre beynin her iki yönünün özelliklerine göre de anlamlı fark bulunamamıştır. Girişimci kişiliğin ve girişimcilik özelliklerinin oluşmasında önemli ölçüde etkili olduğu düşünülen “her zaman güvene dayalı ve serbest” tarz ile yetiştirilen öğrencilerin beynin iki yönüne ilişkin özelliklerinin de en yüksek ortalamaya eriştiği, Tablo 15 aracılığı ile aktarılan bulgulardandır.

Tablo 15.: Yetiştirilme Tarzı İle Beyin Baskınlık Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Beyin Özellikleri	Yetiştirilme tarzı	N	Ortalama	s.s.	F	p
Sağ	Çoğunlukla baskıcı	6	4,17	0,59	1,577	0,207
	Çoğunlukla serbest	6	3,92	0,62		
	Duruma göre ve kontrollü	50	3,90	0,75		
	Her zaman güvene dayalı ve serbest	42	4,28	0,38		
Sol	Çoğunlukla baskıcı	6	3,48	1,05	1,280	0,292
	Çoğunlukla serbest	6	4,00	0,51		
	Duruma göre ve kontrollü	50	3,95	0,68		
	Her zaman güvene dayalı ve serbest	42	4,16	0,41		

4.5.3. Demografik Özelliklerle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması

A. Cinsiyet İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Cinsiyet ile girişimcilik özelliklerinin karşılaştırıldığı Tablo 16 aşağıda sunulmuştur. Tabloya göre cinsiyet ile girişimcilik özellikleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Kız öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin erkek öğrencilere göre daha güçlü olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.: Cinsiyet İle Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ortalama	s.s.	t	p
Girişimcilik	Kız	50	4,16	0,33	0,864	0,392
	Erkek	54	4,06	0,43		

B. Not Ortalaması İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Not ortalaması ile girişimcilik testi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 17 aşağıda yer almaktadır. Tablodan, not ortalaması ile girişimcilik özellikleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, not ortalaması düşük olanların girişimcilik özelliklerinin not ortalaması yüksek olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 17.: Not Ortalaması İle Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	Not ortalaması	N	Ortalama	s.s.	t	p
Girişimcilik	Düşük	56	4,13	0,43	0,426	0,672
	Yüksek	48	4,08	0,34		

C. Gelir Düzeyi İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Gelir düzeyi ile girişimcilik testi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 18 aşağıda yer almaktadır. Tablodan, girişimcilik testi sonuçlarının gelir düzeyine göre anlamlı bir fark içermediği anlaşılmaktadır. 1000 TL ve altı gelire sahip olanların girişimcilik özelliklerinin, diğer guruba göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 18.: Gelir Düzeyi İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Gelir düzeyi	N	Ortalama	s.s.	t	p
Girişimcilik	1000 TL ve altı	60	4,10	0,38	-0,11	0,913
	1000 TL üzeri	44	4,12	0,41		

D. Öğrencilikten Duyulan Memnuniyet İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Bu tutum, 5’li likert ölçeğine göre düzenlenmiş olan bir soruyla ölçülmüştür. Ortalaması 3,40 ve üzerinde olan öğrencilerin memnuniyetlerinin “yüksek” olduğu varsayılmıştır (Likert ölçeğine göre 4 ve 5). Tablo 19’dan, girişimcilik testi sonuçlarının öğrencilikten duyulan memnuniyet açısından farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Memnuniyet düzeyleri “yüksek” olan öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin diğer guruba göre daha güçlü olduğu görülmektedir.

Tablo 19.: Öğrencilikten Duyulan Memnuniyet İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Öğrencilikten memnuniyet	N	Ortalama	s.s.	t	p
Girişimcilik	Düşük	46	4,06	0,41	-0,776	0,442
	Yüksek	58	4,15	0,37		

E. Gelecekte Girişimci Olma Düşüncesi İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Gelecekte girişimci olma düşüncesi ile girişimcilik testi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 20 aşağıda yer almaktadır. Söz konusu tabloda aktarılan verilere göre gelecekte girişimci olma düşüncesine göre girişimcilik testi sonuçları anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Fark, gelecekte girişimci olma düşüncesine sahip olan öğrenciler lehinedir.

Tablo 20.: Gelecekte Girişimci Olma Düşüncesi İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

	Gelecekte girişimcilik	N	Ortalama	s.s.	t	p
Girişimcilik	Var	32	4,26	0,36	1,960	0,050
	Yok	72	4,04	0,39		

F. Ebeveynlerin Girişimci Olma Durumları İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Ebeveynlerin girişimci olma durumları ile girişimcilik testi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 21 aşağıdadır. Tabloda, girişimcilik özellikleri açısından anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir. Ebeveyni girişimci olanların girişimcilik özelliklerinin ebeveyni girişimci olmayanlara göre güçlü olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 21.: Ebeveynlerin Girişimci Olma Durumları İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Ebeveyn girişimcilik	N	Ortalama	s.s.	t	p
Girişimcilik	Var	30	4,16	0,39	0,606	0,547
	Yok	74	4,09	0,39		

H. Yetiştirilme Tarzı İle Beyin Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması:

Öğrencilerin yetiştirilme tarzı ile girişimcilik testi sonuçlarının karşılaştırıldığı Tablo 22 aşağıda yer almaktadır. Tabloya göre girişimcilik testi sonuçları ile yetiştirilme tarzı arasında anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır. Girişimci kişiliğin ve girişimcilik özelliklerinin oluşmasında önemli ölçüde etkili olduğu düşünülen “her zaman güvene dayalı ve serbest” tarz ile yetiştirilen öğrencilerin girişimcilik testi sonuçlarının en yüksek ortalamaya eriştiği, Tablo 22’den öğrenilmektedir.

Tablo 22.: Yetiştirilme Tarzı İle Girişimcilik Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Yetiştirilme tarzı	N	Ortalama	s.s.	F	p
Girişimcilik	Çoğunlukla baskıcı	6	3,68	0,60	5,125	0,04
	Çoğunlukla serbest	6	3,57	3,00		
	Duruma göre ve kontrollü	50	4,11	0,35		
	Her zaman güvene dayalı ve serbest	42	4,25	0,31		

Tablo 22’de aktarılan bulgulardan varlığı anlaşılan anlamlı farkın (ya da farkların) hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin Tablo 23 aşağıda yer almaktadır. Anılan tabloya göre “her zaman güvene dayalı ve serbest” yetiştirilenler ile “çoğunlukla baskıcı” ve “çoğunlukla serbest” yetiştirilenler arasında anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır. Her iki fark da “her zaman güvene dayalı ve serbest” yetiştirilenler yönündedir.

Tablo 23.: Fark Tablosu

Yetiştirilme tarzı	Çoğunlukla baskıcı	Çoğunlukla serbest	Duruma göre ve kontrollü	Her zaman güvene dayalı ve serbest
Çoğunlukla baskıcı	–	–	–	+ (p = 0,050)
Çoğunlukla serbest	–	–	–	+ (p = 0,013)
Duruma göre ve kontrollü	–	–	–	–
Her zaman güvene dayalı ve serbest	+ (p = 0,050)	+ (p = 0,013)	–	–

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüz dünyası, omurgasını ekonominin oluşturduğu güç merkezlerinden oluşmaktadır. Bu güç merkezleri içerisinde ya da karşısında jeopolitik konum kaybına uğramamak için ekonomik anlamda güçlü olmak çok büyük önem taşımaktadır. “Ekonomik anlamda güçlü olmak” derken sadece devletin güçlü olması gerektiği gibi bir anlam kastedilmemektedir. Sermaye ve teknoloji birikiminin ülke tabanına yaygın olduğu oranda devletin gücü de anlam kazanacaktır. Bu bağlamda ekonomilerin ve de ekonomik gelişmenin sürükleyici gücü olan “girişimcilik” faktörünün ve “girişimcilerin” irdelendiği çalışmaların gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Girişimciliği ortaya çıkaran, geliştiren ve etkileyen faktörleri değişik bakış açılarıyla inceleyen çalışmaların sonucunda hem mevcut girişimcilere hem de potansiyel girişimcilere geniş ve derin bir bakış açısı kazandırılabilir. Bir başka ifade ile başarı ile sonuçlanan her çalışma girişimcilerin ve girişimci adaylarının ufuklarını genişletecektir. Böylece ülkemizde girişimcilik kültürünün sağlamlaştırılmasına, ekonomik kalkınmaya ve gelir dağılımının dengelenmesine katkıda bulunulacaktır.

“Ekonomik kalkınma, istihdam yaratma ve sosyal gelişmenin temel faktörü olarak kabul edilen girişimcilik özelliklerinin, üniversite gençliği açısından beyin baskınlık analizi değerleri ile birlikte ele alınması ve incelenmesi” konusundan yola çıkan ve “girişimcilik özelliklerinin beynin baskın olan yönü açısından açıklanabilir olup olmadığını yani girişimcilik özellikleri ile beynin baskın olan tarafı arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak” amacını güden bu çalışma ile girişimcilikler ilgili bilgi stokuna katkı sağlandığı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarından; öğrencilerin başarı düzeylerinin “orta” ve büyük bir çoğunluğunun gelir düzeyinin “düşük” olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yaklaşık % 29’unun ebeveyni girişimci iken yaklaşık % 31’i de gelecekte girişimci olmayı istediğini belirtmiştir. Bu durum, geleceğin görevlerinden biri de girişimci yetiştirmek olan İ.İ.B.F.

işletme bölümü için olumlu kabul edilemeyecek bir görünümdür. Söz konusu sonucun ardında yatan nedenin toplumumuzun büyük kısmına hâkim olan atalet hissinden, risk esprisinin düşüklüğünden, belirsizlikten kaçınmanın yüksekliğinden vb. ve bunlara bağlı olarak gelişen “devlete kapılanma” veya “garantili bir işte ücretli çalışma” eğilimi olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin tahsillerinden memnuniyetleri (% 56 memnun) ve yetiştirilme tarzları (% 48 duruma göre ve kontrolü - % 41 her zaman güvene dayalı ve serbest) girişimciliğe elverişliliğin işareti olarak kabul edilebilirse de gelecekteki girişimcilik planı ile ilgili sonuçla karşılaştırma yapıldığında tutarsız bir durumla karşılaşılmaktadır. Bu sonucun da yukarıda bahsedilen gerekçelere bağlanması mümkün görünmektedir. Ayrıca öğrencilerin, “olanı” değil “olması gerekeni” ifade etmiş olmaları ihtimalinin de tutarsız sonucun ortaya çıkmasına yol açmış olabileceği ifade edilebilir.

Araştırmanın elde ettiği bulgulara göre “girişimcilik özellikleri” ile “sağ beyin fonksiyonları” arasında çok az güçlü bir pozitif ilişki mevcuttur. Bu bulgu, literatür bulguları ışığında ulaşılan söz konusu değişkenler arasında pozitif ilişkinin mevcudiyeti beklentisine uygun çıkmıştır. Bununla birlikte “girişimcilik özellikleri” ile “sol beyin fonksiyonları” arasında da pozitif ancak zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Girişimciliği oluşturan ve etkileyen değişkenler sadece beynin fonksiyonlarına indirgenemez. Ancak, etkili olması muhtemel tüm faktörlerin sabit olduğu varsayımıyla yapılan çoklu regresyon modelinde de çok az güçlü bir korelasyon ve 0.01 düzeyinde anlamlı bir model ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, “girişimcilik özelliklerinin ortaya çıkmasında sağ beyin tarafından yönlendirilen yeteneklerin sol beyin tarafından yönlendirilen yeteneklere göre daha etkili olduğu” kanısını destekler niteliktedir.

Girişimcilik özellikleri ile demografik özellikler arasındaki karşılaştırmalara bakıldığında; gelecekte girişimci olmayı düşünenlerin girişimcilik özelliklerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Anlamlı fark tespit edilen bir başka alanda yetiştirilme tarzıdır. “Her zaman güvene dayalı ve serbest” yetiştirilenler ile “çoğunlukla baskıcı” ve “çoğunlukla serbest” yetiştirilenler arasında anlamlı fark olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “sağ beyin” ve “sol beyin” özelliklerine ilişkin yapılan karşılaştırmalarda fark tespit edilen bir değişken bulunmamaktadır. Bu konu ile ilgili olarak göze çarpan husus, sağ beyin özelliklerinin daha güçlü görüldüğüdür.

Yukarıda ifade edilmeye çalışılan sonuçlara bağlı olarak geliştirilen öneriler ise şöyle sıralanabilir:

- Araştırma bulguları ve Türk girişimcilik kültürüne ilişkin gözlemler eğitim sistemimizin girişimcilik özelliklerinin oluşmasına ve ortaya çıkmasına yeterince destek olmadığını düşündürmektedir. Eğitim sistemi, sıkı kalıplara bağlı olarak belli bakış açılarını dayatmaktadır. Buna bağlı olarak, kendine güveni yeterince gelişmemiş yaratıcılık, meydan okuma, sorgulama ve hayal kurma vb. yetenekleri körelmekte ve atalet içerisinde bir toplum oluşmaktadır. Bu nedenle eğitim sisteminin temelden ele yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Eğitim sistemi öğrencilerin yaratıcılık yeteneklerini ve isteklerini ön plana çıkaracak şekilde düzenlenmelidir. Belli kalıplara sokmaya çalışmak yerine yeteneği ve baskın olan çoklu zekâ alanını temel alarak eğitim verildiğinde sol ve sağ beyin özellikleri dengelenecek sonrasında da girişimcilik ruhu güçlü bir toplum meydana gelecektir.

- Eğitim sistemimizin; milli menfaatlerimize uygun, çağdaş bir anlayış ve yöntem çerçevesinde istikrarlı bir şekilde yükselmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

- Eğitim sisteminde yapılması gereken genel ve hatta radikal yenilenmenin yanı sıra özellikle girişimcilik alanında ihtiyaca cevap verecek şekilde eğitim verilmesi gereklidir.

- Eğitim sürecinin en başından başlanarak, girişimciliğin önemi işlenirse, toplum üzerinde sağlam bir bilinç düzeyinin gelişmesi mümkün olabilecektir.

- Girişimcilik, ilköğretimden başlamak üzere eğitim kurumlarının müfredatlarına zorunlu ders olarak alınmalıdır. Bazı eğitim programlarında bu zorunluluk halen uygulanmaktadır. Ancak her eğitim kademesine yayılarak, girişimcilik alanına özgü eğitim verilmelidir. Mevcut girişimcilik eğitimlerinin etkinliklerinin artırılabilmesi için özel eğitim yöntemleri ve program geliştirme uzmanı eğitimcilerin, devletin girişimcilere destek sağlayan birimlerinin, meslek birliklerinin, esnaf odalarının ve ticaret odalarının katkılarıyla müfredat ve ders saati vb. unsurlar ihtiyaca uygun hale getirilmelidir.

- Üniversiteler, girişimcilikle ilgili programlar (enstitü, anabilim dalı vb.) açarak bu konuda çeşitli disiplinler açısından araştırma projeleri yürütmeli, elde edilen sonuçları kamuoyu ile paylaşmalı ve girişimcilik konusunda akademik bakış açısına sahip profesyoneller yetişmesini sağlamalıdır.

- Girişimci olmayı düşünen kişilere iş hayatına atılmalarını kolaylaştıracak ve girişimcilik özelliklerini özümsemelerini sağlayacak eğitimler verilmelidir.

- Toplumun girişimciliğe ve girişimcilere bakış açısının güçlü bir pozitif görünüme kavuşması için gereken her çalışma yapılmalıdır.

- Başta mali yetersizlik, teknik yetersizlik, bilgisizlik, bürokrasi ve mevzuat olmak üzere girişimci olmanın veya girişimciliğe devam etmenin önündeki engellerin ortadan kaldırılması için devlet çok daha fazla inisiyatif kullanmalıdır.

- Ülkemizde eğitilmiş insanlar girişimcilik konusunda ya yeterince başarılı olamamakta ya da girişimciliğe başlama konusunda çekingen tavır sergilemektedirler. Bu nedenle İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri misyonları gereği öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapmalı ve öğrencileri girişimci olmaya yönlendirmelidirler. Bunun için öncelikle öğretim elemanlarına gerekli bilinç kazandırılmalı ve üniversite – sanayi işbirliği çalışmaları artırılmalıdır.

- Gençlerin girişimciliğe yönelmelerinde aile desteği de önemli yer tutmaktadır. Aileler girişimci olmak isteyen gençlere destek vermeli ve onların cesaretlerini başarısızlık korkusu ile kırmamalıdır. Olumsuz olan “başarısız olmak” değil “başarısız olana kötü gözle bakmak” inancıdır. Toplumun önemli bir kesiminde var olan bu inanç mutlaka değiştirilmelidir.

Araştırma sonuçları üzerinden yola çıkılarak geliştirilen öneriler yukarıda sıralanmıştır. Ancak araştırmanın; sadece bir üniversitenin bir fakültesinde yapılmış olması gibi bir sınırlılık göz önüne alınarak daha büyük örnekler, farklı üniversiteler ve fakülteler üzerinde yeni araştırmaların yapılması da önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdullaeva, Feruzahon (2007). *Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri ve İş Değerleri: Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırılması*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Akat, İlter, Budak, Gönül , & Budak, Gülay (2002). *İşletme Yönetimi*. İzmir: Barış Yayınları.
- Akyüz, Kadri Cemil, Gedik, Tarık, Akyüz, İlker & Yıldırım, İbrahim (2006). Rize İlindeki Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Yeteneklerinin İncelenmesi. *Atatürk Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20 (1)
- Anokhin, Sergey , & Schulze, William S. (2009). Entrepreneurship, Innovation, and Corruption. *Journal of Business Venturing*, 24(5)
- Arslan, Kahraman (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6
- Aytaç, Ömer & İlhan, Süleyman (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18
- Aytaç, Serpil (06.08.2005). İş Yaşamında Başarının Sırrı: NLP Tekniği. <http://www.isguc.org/arcview.php?ex=84>
- Baptista, Rui , & Thurik, A. Roy (2007). The relationship between entrepreneurship and unemployment: Is Portugal an outlier ?. *Technological Forecasting & Social Change*, 74

- Caine Renate Nummela & Caine, Geoffrey (2002). *Beyin Temelli Öğrenme*, Çeviri Editörü: Gülten ÜLGİN, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Cansız, Emine (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Çakmak, Osman (06.08.2005). *Beyin Nasıl Öğreniyor?*
<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/beyinnasilogrenir.htm>
- Demircan, Nigâr (2000). *Girişimcilik ve Girişimcilerin Kişilik Özellikleri*. Gebze/Kocaeli: Gebze YTE Sosyal Bil. Ens., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Deniz, Mehmet (1996). *Etkin Zaman Yöntemi ve Türkiye'deki Tekstil İşletmelerindeki Uygulaması*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Dinçer, Ömer , & Fidan, Yahya (2000). *İşletme Yönetimine Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Dollinger, Marc (1999). *Entrepreneurship* (2nd ed.). USA: The Marsh Management Text.
- Dündar, Süleyman & Ağca, Veysel (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma, *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 1
- Erbatu, Göknıl (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Erdem, Ferda, Atsan, Nuray, Çizel, Berkay & Karakaş, Kadriye (2002). Girişimcilik Eğilimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Başarma İhtiyacı ve Kontrol Odağı Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma, *10. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi Bildiri Kitabı*
- Girginer, Nuray & Uçkun, Nurullah (2004). İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*
- Güney, Semra (2008). *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, Ankara: Siyasal Kitabevi
- Kadınların Üzerinde Cam Örtü Var (22.02.2009). http://www.malatyaaktuel.com/inx/haber-8989-Kadinlari_Uzerinde_Cam_Ortu_Var_.html
- Kapu, Hüsnü (2001). *Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci/ Yöneticilerin Yaşam ve Girişimcilik Değerleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bil. Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kirzner, Israel (1997). Entrepreneurial Discovery and the Competitive Market Process: An Austrian Approach. *The Journal of Economic Literature*, 35
- Korkmaz, Özgen & Mahiroğlu Ahmet (2007). Beyin, Bellek ve Öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi* Cilt:15 No:1
- Korkmaz, Sezer (2000). *Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*, H.Ü. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(1)
- Korkmaz, Sezer. (1999). *Üniversite Gençliğinin Girişimcilik Gücü ve Mesleki Tercihlerini İçeren Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Amme İdaresi Dergisi, 32(3)
- Kuvan, Hasan (2007). *Türk Girişimcilerinin Yaşam ve Çalışma Değerleri: Malatya'lı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. Isparta: Süleyman DEMİREL Üniversitesi Sosyal Bil. Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Minniti, Maria & Bygrave, William (2000). The Social Dynamics of Entrepreneurship, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Spring, 25

- Mueller, Stephen L. & Thomas, Anisya S.. (2000). Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus Control and Innovativeness, *Journal of Business Venturing*, Vol.16
- Müftüoğlu, Tamer , & Durukan, Tülin (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Örücü, Edip, Kılıç, Recep & Yılmaz, Özer (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 2(2)
- Özer, Zuhâl (1999). Sol Beyin – Sağ Beyin, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Ağustos
- Özkul, Gökhan (2007). Kapitalist Sistemin Sürükleyici Aktörleri: Ekonomik Teoride Girişimciler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* C.12, S.3
- Saygın, Oğuz, Maraşlı, Abdullah & Maraşlı, Muhammed (2004). *Hafıza Teknikleriyle Beyin Gücünü Geliştirme*, İstanbul: Hayat Yayıncılık, 17. Baskı
- Serinkan, Celalettin & Barutçu, Esin (2006). Pamukkale Üniversitesi İİBF Öğrencilerinin Kariyer Planları ve Sosyotropi-Otonomi Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi* 8(2)
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *Academy of Management Review*, 25 (1)
- Tezer, Tolga (17.04.2008). Girişimcilik Sanatı. <http://kobi.milliyet.com.tr/haber/kobi-girisimcilik-sanati.240>
- Tikici, Mehmet, & Aksoy, Ali (edt.) (2009). *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Turner, Colin (2003). Çeviri: Hanbey, Özlem. *Başarmak İçin Yönetmek Girişimci Organizasyonlar Yaratmak*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu (05.08.2009). Sanat. <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=sanat&ayn=tam>
- Zoltan, J.A. et all (2001).Entrepreneurship, Globalization and Public Policy. *Journal of International Management*, 7 .